

William Shakespeare

ROMEO A JÚLIA

Preklad Ľubomír Feldek

KLASIKA V
GRAFICKOM ROMÁNE

SME V KRÁSNEJ VERONE, KDE TERAZ DVOJE
VÁŽENÝCH RODÍN, KTORÉ SA UŽ PRV
VRAŽDILI...

... NOVÚ CHUŤ MAJÚ NA ROZBROJE
A ZAS IM BUDE RUKY ŠPINIŤ...

... KRV.

Montekovci...

Romeo?

VEČER V CAPULETOVOM PALÁCI

Vitajte, páni. Už sa tešia dámy bez otlakov na prvý tanec s vami.

Povieme najprv pár zdvorilostných slov alebo vtrhneme tam bez rečí?

Bez.
Krasorečenie už vyšlo z módy.

Sem so škatul'ou, čo mi skryje tvár.
Pod masku peknú maska škaredá.
Výsmešný pohľad chyby tváre ráta?
Mne je to fuk, nech zapýri sa maska.

Vitajte, páni. Boli časy, keď som tiež chodil na ples v maske – voľnejšie sa šepkalo potom dáмам do ušíek, čo chceli počuť.

Dávno je to, dávno.

Bratranček Capulet! Ty môžeš sedieť. My sme si svoje odtancovali. Kedy sme boli vlastne naposledy v maskách?

Už je to, chlapče, tridsať rokov.

Kto je tá krásavica vedľa toho rytiera?

Nemám šajnu, pane.

Ach, ona učí planúť všetky sviece!
Ona tvár noci viacej roztrbliece,
než černoškinu vzácny diadém.
Nezaslúži si takú krásu zem.

Pri nej sa menia všetky krásavice
na čierne vrany vokol holubice.

Po tanci nájdem ju - a z mojej dlane,
čo sa jej dotkne, sa dlaň svätca stane.

Nepodkladaj sa mu! Ved' je to hanba!
Tybalt, tak lacno to dnes nevyhráš!

Nie, milý Mercutio! Kord do pošvy!

Prestaňte páni! Hanbite sa!

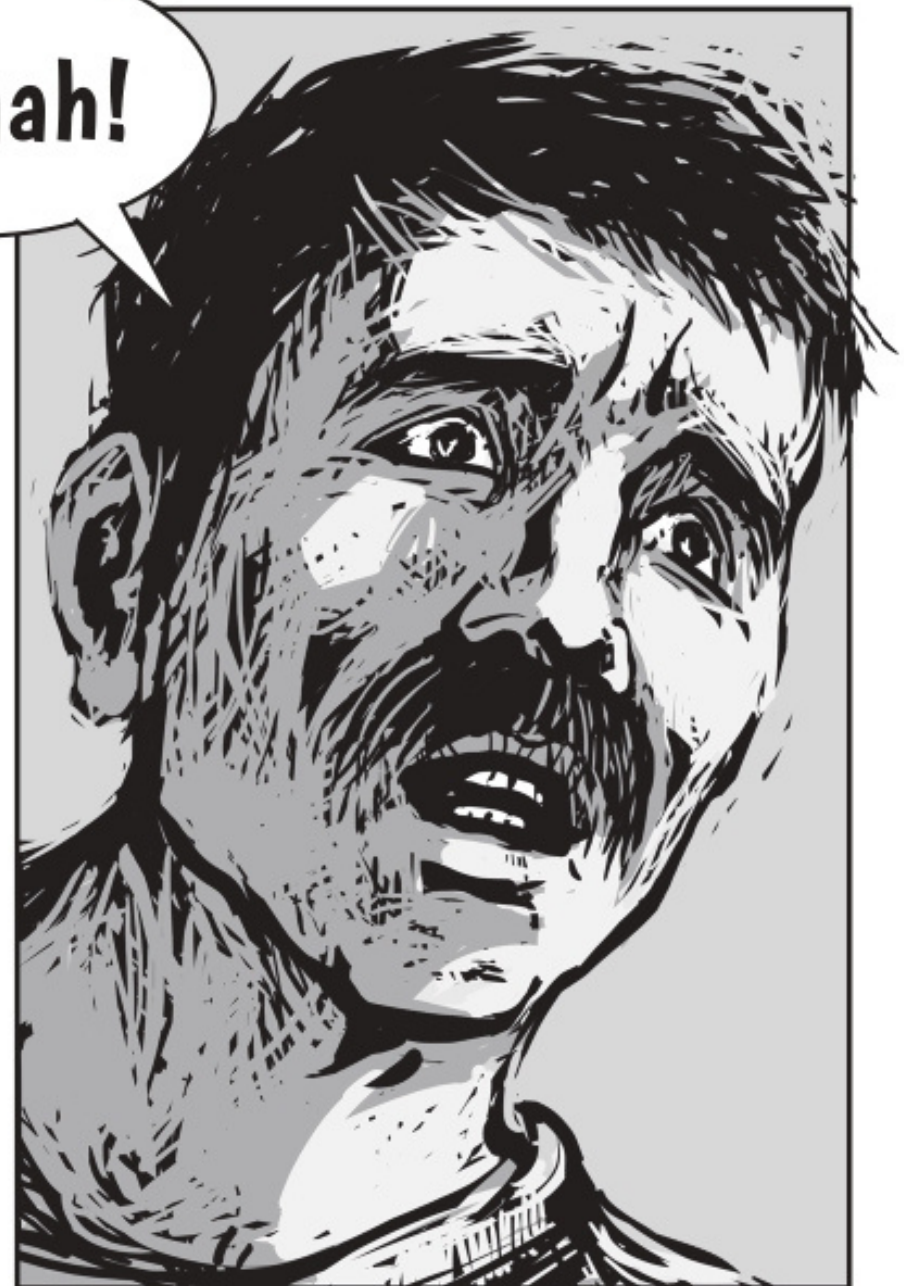

Tybalt!
Mercutio! Náš vládár zakázal
rozbroje vo veronských uliciach.

Nie, Tybalt!

Ááááah!

Schytal som to.
Čert zobral vaše rody! Som hotový.
A on mi ušiel živý?

Treba zmiznúť,
Tybalt.

Zranil ťa?

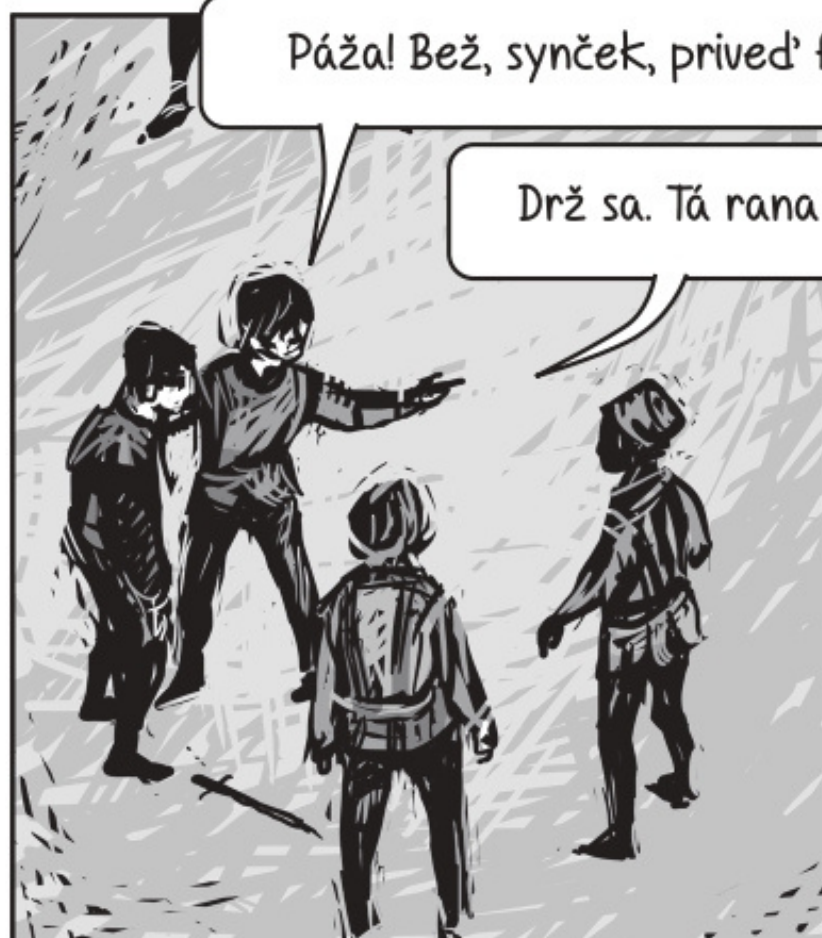
Len škrabol. Ale na funus to stačí.

Páža! Bež, synček, prived' felčiara.

Drž sa. Tá rana nie je hlboká.

Taká hlboká ako studňa nie je, ani taká široká
ako kostolná brána. Ale stačí.

Ty chceš už ísť?

Ved' ešte nesvitá.

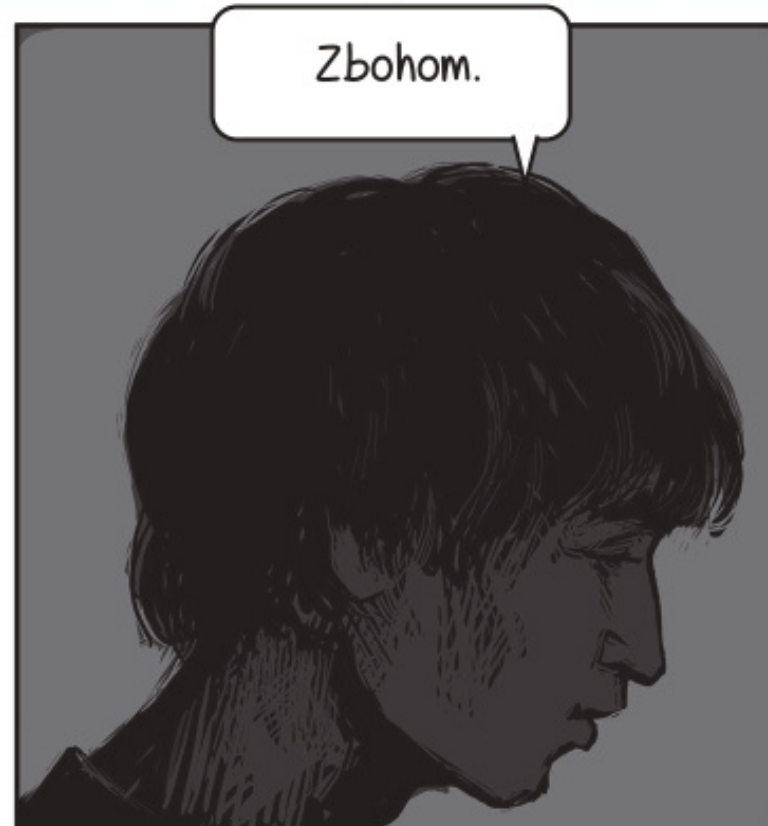
Sviece hviezd hasnú, hmlou sa na kopce
vkráda deň. Ak mám ostať nažive,
musím ísť. Ak mám umrieť, ostanem.

Slečna!

Dojka?

Do vašej izby mieri mamička.
Rozbrieždilo sa. Rozlúčte sa s ním!

Ľubomír Feldek

O Williamovi Shakespearovi a o jeho hre *Romeo a Júlia*

William Shakespeare sa – ako syn garbiara a rukavičkára – narodil v Stratforde nad Avonou 23. apríla 1564, v deň svätého Juraja, patróna Anglicka. Tak sa to zaužívalo, hoci pravda je, že presne poznáme iba dátum, keď ho pokrstili – 26. apríla. O jeho vzdelaní povedal jeho priateľ dramatik Ben Jonson, že „len málo vedel po latinsky a ešte menej po grécky“. Znalci Shakespearovho diela sú však presvedčení, že jeho vzdelanie nebolo najhoršie, pretože škola, do ktorej chodil v Stratforde, mala slušnú úroveň. Napokon, samotné Shakespearove hry najlepšie prezrádzajú, čo všetko ich autor musel vedieť: poznal nielen *Bibliu* a staré kroniky, ale aj Ovídiove *Metamorfózy*, starú grécku aj rímsku drámu, a, samozrejme, aj diela svojich anglických súčasníkov.

Prezrádza to aj hra *Romeo a Júlia* (ktorá vznikla asi v rokoch 1593 – 1595 a premiéru mala koncom roka 1595 alebo začiatkom roku 1596). Aby ju mohol napísať, musel si Shakespeare najprv niečo prečítať. Čo tak asi? Už v roku 1530 novelu napísanú na rovnakú tému publikoval Talian Luigi da Porto. Odohrávala sa vo Verone a milenci sa v nej volali tak ako tí Shakespearovi: Romeo a Júlia. A ako do tohto príbehu pribudla k milencom dojka? Prvý raz sa objavila v roku 1554 v talianskej novele Mattea Bandella, ktorú v roku 1559 voľne preložil do francúzštiny Pierre Boistreau. Z francúzštiny bola potom dvakrát preložená do angličtiny. V roku 1562 ju pod názvom *Tragická história o Romeovi a Júlii* v rýmovanej podobe (3 020 veršov) preložil Arthur Brook. Ďalší preklad bol prozaický, vydal ho William Painter v rokoch 1566 – 1567 ako súčasť zbierky *Palác potešenia*. V čase pôsobenia týchto prekladov bol už Shakespeare na svete a jeho predlohou sa stal nepochybne práve Brookov preklad, s ktorým sa jeho hra zhoduje v stavbe príbehu aj v mnohých detailoch. To však nevyklučuje, že poznal aj Painterovo prerozprávania. Takisto mohol poznať taliansku dramaturgiu Bandellovej novely, ktorej autorom bol herec a básnik Luigi Groto (1578) a španielsku verziu Lopeho

de Vegu (*Castevines y Monteses*). Pravdepodobne poznal aj hru o Romeovi a Júlii, ktorá je dnes stratená, no vieme, že sa hrávala v Anglicku v šesťdesiatych rokoch 16. storočia. Shakespeare však túto slávnu tému nesporne obohatil. Obohatil ju svojím básnickým majstrovstvom, bohatstvom svojich metafor, majstrovským ovládaním verša. Obohatil ju aj svojím zaujímavým riešením dramatického času – tým, ako používal „dvojčas“. Prvý čas jeho príbehu je čas zrýchlený, najvhodnejší s časom, ktorý strávi divák v hľadisku. Taký čas vyvoláva napätie, pripútava divákovu pozornosť, zabraňuje mu predbiehať a byť múdrejší než autor. Zároveň však Shakespeare vie, že v záujme väčšej pravdepodobnosti príbehu musí ubiehať aj spomaľovací čas, a jeho obľúbenou metódou, ako vybudovať pomalší časový plán, je hyperbola. „... *Júlia / krváca – zomrieť musela len teraz, / hoci je dva dni v hrobe*“ hlási v jeho hre stráž na cintoríne, a nie je to pravda: Júlia je v hrobe iba od rána, a hoci je už po polnoci, nijako ešte nemohli ubehnúť dva dni. No Shakespeare aj tak dosiahne svoje – uveríme mu. Shakespeare – aj keď preháňa – nikdy neklame. Veď vydesená Júlia mohla mať pokojne subjektívny pocit, že je v hrobe už týždeň.

Ďalším Shakespearovým prínosom do tohto príbehu bolo, že ho spestril aj žánrovo. Na rozdiel od klasikov drámy, ktorí nemiešali vážnosť s humorom, Shakespeare vždy s chuťou prekračoval hranicu medzi tragédiou a komédiou a urobil to aj v tejto hre. Hoci hra *Romeo a Júlia* zaraďujeme medzi jeho tragédie, nechýba v nej ani humor. Starajú sa oň klauni-muzikanti a papuľnatá dojka. No v neposlednej miere je Shakespearovým obohatením tohto príbehu myšlienkové posolstvo hry – je v nej presvedčivo zobrazená nielen nezmyselná nenávisť dvoch rodín, ale aj nezmyselnosť akejkoľvek nenávisti.

Toto všetko sú informácie, ktoré si stačí prečítať. Jednu však nezaškodí si aj zapamätať: nijaký umelec, či je to hudobník, maliar alebo spisovateľ, netvorí len z vlastnej hlavy. Platí to aj o dramatickej literatúre. Aj svetová dráma je ako rozprávková sála, v ktorej okolo jedného stola sedia dramatici z rôznych storočí a vypožičiavajú si jeden od druhého príbehy aj ich hrdinov. Ani Shakespeare nebol posledný, kto napísal hru o veronských milencoch. Majstrovstvo, s akým je napísaná tá jeho, však ťažko niekto prekoná. Zdá sa teda, že sa nepomýlil, keď sám o svojej hre v jej závere povedal:

Obsah

4	Romeo a Júlia
109	O Williamovi Shakespearovi a o jeho hre Romeo a Júlia
112	Najsmutnejší príbeh lásky na slovenských javiskách
117	Zoznam inscenácií
119	Autori a preklad
120	O tvorbe grafického románu Romeo a Júlia
122	Prezentácia projektu Klasika v grafickom románe